

onko kloonaaminen eettinen ongelma?

Kyse kloonaamisen eettisyydestä pitäisi ulottaa yleensä luonnontieteellisen tutkimusasetelman eettisyyteen. Kyse ei ole yksittäisestä asiasta, jossa ihmisen erityislaatu (tässä tapauksessa ainutkertaisuus ja yksilöllisyys) on uhattuna vaan koko ajatustavasta, joka on osoittanut tuhansin tavoin epäeettisyytensä. Biologismi elää edelleen yleisenä asenteena ja saa uusia voittoja, jotka hämärtävät, lopulta pimentävät, alkuperäisen herkkyytemme ihmisen kompleksiselle luonnolle.

Kysymys Dollystä, eräästä lampaasta, on herättänyt paljon hämmennystä. Yksimielisyys vallitsee nyt siitä, että tekniset edellytykset ihmisen kloonaamiselle ovat olemassa. Samoin asiantuntijoiden keskuudessa näyttää vallitsevan yksimielisyys siitä, että ihmisen kloonaamista on jo yritetty ja siinä todennäköisesti on jo onnistuttu. Asia kuitenkin herättää siinä määrin kysymyksiä, että julkistaminen tällä saralla siirtyy.

Keltainen (ja nykyään kaikki) lehdistö on saanut kloonaamisesta uuden hyvän moralismin aiheen: yksilöllisyys ja ainutkertaisuus katovat! Lehdet eivät kerro, mikä yksilöllisyys ja mikä ainutkertaisuus. Mutta ne kuitenkin antavat haasteen “ajatteleville ihmisille” (Fortune) tai vaativat “selviä pelisääntöjä” (Nouvelle Observateur). Ongelmana vain on, että kukaan ei ole täsmällisesti muotoillut, missä on ongelma. Ongelma on intuitiivinen mutta artikuloimaton.

Jätän ongelman yhtä intuitiiviseksi ja pyrin muotoilemaan artikkelini lopussa, mikä ongelma voisi olla ja kuka siihen osaisi vastata.

Keskustelu yhteyden kartoittaminen: kuinka me nykyään artikuloimme

Eräs huolestuneen keskustelun lähtökohtavaite on, että tiedollinen on kehittynyt ihmisen eettisen kehittymisen hinnalla.

Tämä on vanha ongelma: itse asiassa alusta alkaen ihminen on oppinut juuri tässä järjestyksessä. Ensimmäinen käsi osoittaa, mitä kaikkea voi tehdä, ja vasta tämän tekemisen seuraukset, joutuessaan takaisin kompleksiseen maailmaan,

osoittavat, mitkä voivat olla todelliset seuraukset. Tällöin ihmiselle herää kysymys seurausten hallinnasta tai arvottamisesta.

Mutta tämä ei tarkoita, että olisimme kehittyneet erityisen hyvin tiedollisessa ja osaamisessa, ja jääneet kohtalokkaasti jälkeen taidollisessa ja eettisessä. Järjestys ei vain voi olla toisinpäin. Jos tietoa varten luodaan etukäteen sääntöjä ja rajoituksia, tuloksena on kaksinaismoraalinen toiminta: taito muuttuu taitavuudeksi kiertää rajoituksia.

Toisaalta on myös huomionarvoista, että ihmisen tiedollinen ja osaava kehitys ei ole mitenkään erityisen nopeaa. Vaikka nykyiset laitteet auttavat meitä näkemään hyvin pientä ja hyvin suurta, käsittelemään nopeasti suuria tiedostoja ja operoimaan tehokkaasti, maailmamme on todellisesti edelleen aistiemme varassa, reagointinopeutemme ei ole mitenkään olennaisesti muuttunut 2500 vuodessa ja kysymistapamme joka ongelmakohtassa on yhtä rajoittunut kuin Herakleitoksella.

Eettisen ja taitamiseen liittyvän kysymisen kehitys on myös suurinpiirtein siinä, minkä jo tunnemme kirjoitetusta historiasta. Itse asiassa eräät ideologiset käänteet ovat taannuttaneet meitä sekä tiedollisen että eettisen oivaltamisen kehityksessä. Moderni poisti dialogin maailman kanssa, positivismi latisti tiedonhankinnan ja -arvioinnin mekanismeiksi, materialismi ja liberalismi yhdessä (strange bedfellows, I know) tekivät tuottavuudesta ja voitosta keskeisen tavoitteen ja “loppu on historiaa”: imperialismi, kolonialismi, vallankumoukset, suuret sodat, Valtion ehdoton valta kaiken yli ja yhdenmukaistava koulutuskulttuuri kaikkien alkuperäiskulttuurien tuhosiksi. Tämä kaikki tuotti myös uudenlaisen materialistisen ja biologistisen sivilisaation,

jossa tiedon ja etiikan hierarkia on selvä: se, mikä näkyy ja tuottaa tulosta, on totta.

Kehityksen tuloksena kaksi asiaa on kokonaan menettänyt uskottavuutensa: ihmisen ainutkertaisuus ja etiikan autonomia.

Asiassa kuin asiassa on pakko perustella, miksi tarvitaan eettinen näkökulma, vaikka juuri se on ainut, joka ihmisellä on alusta alkaen; erityisenä ihmistä määrittelevänä piirteenä. Ikäänkuin perusteeksi tämän kieltämiselle osoitetaan niitä miljoonia, koulujakin käyneitä, joilla ei näytä olevan mitään kykyä tai tajua omasta kyvystään harkita hyvän ja pahan, oikean ja väärän välillä. Nämä miljoonat nyökyttävät tai puistavat päätään aina sen mukaan, mitä joku demagogi neuvoo. Mutta tähän ei todista etiikan autonomiaa vastaan; tämä todistaa vain sivistystämme vastaan.

Eettinen kehittyneisyys ei näy koskaan laumojen, julkisen toimen tai julistuksen tasolla. Jos todellakin haluamme tunnustaa eettistä taitoa, meidän on pakko pysytellä koko ajan yhdessä ihmisessä ja tukea kaikin tavoin yhden ihmisen kykyä luottaa omaan arviointiinsa. Kun Valistus 1700-luvulla aloitti taistelun auktoriteetteja vastaan, se ei tähännyt uusien auktoriteettien luomiseen vaan todellakin jokaisen omaan kykyyn ajatella, omaksua tietoa ja arvioida sitä. Valistus kääntyi irvikuvakseen, Moderniksi, jossa oli pakko luoda manipulaation tiede, psykologia, jonka avulla ihmiset saadaan vakuuttuneiksi omasta häiriintymisestäään: vaikka olen yksilö, olen siinä määrin epänormaali, häiriintynyt, epästandardi, etten voi luottaa omaan arviointikykyyni. Tieteet, erityisesti "luonnon" tieteet, tulivat todellisiksi auktoriteeteiksi.

Tämän historian vuoksi oma aikamme etsii huolestuneena, mistä etiikassa oikeastaan piti olla kyse. Samalla olemme tulleet taas uudelleen kysymykseen, mikä suhde tietämisellä ja taitamisella on. Nykyisenlainen tietäminen näyttää tuottavan osaamista, hyvinkin pitkälle kehittyntä ja vaikuttavaa osaamista, mutta siitä puuttuu taito, joka samalla osoittaisi, mitä ihminen voi tehdä ilman, että tuhoaa itseään. Tuho voi kohdata meitä joko ulkoisesti (kuten ekokatastrofin kohdalla) tai sisäisesti (kuten moraalisesti onnto yhteinen sosiaalinen maailma osoittaa).

Me olemme tosin oppineet, että ihminen on osa laajempaa kokonaisuutta, joka on otettava huomioon ihmisenkin toimintaa arvioidessa. Mutta osa kuinka laajaa kokonaisuutta? Tähän kysymykseen emme osaa vielääkään vastata.

Biologismi — positivismin rivo jätös tälle ajalle

Pelkkiä geenejä?

Olemme jo tottuneet puhumaan itsestämme ja kohtalostamme geeneinä ja kromosomeina. Tämä on tietenkin yhtä sattuva kuin muukin redusointi: jos olemme "vain" jotakin, on selvää, että emme puhu, emme ajattele, emme toimi muuten kuin "vain" tämän jonkin rajoissa. Geenit eivät kuitenkaan puhu tai ajattele, ainoastaan ihminen puhuu ja ajattelee (tuntemassamme sanan merkityksessä). Siis: kuka puhuu?

Biologismen tarkoituksena on rajata inhimillinen todellistuminen sellaisiin yksiköihin, joita voi manipuloida hallitulla tavalla. Sen sijaan biologisti ei ole kiinnostunut kompleksisten järjestelmien *ymmärtämisestä*, mikäli näitä ei voi manipuloida. Tämän vuoksi biologisti on myös valmis sanomaan, että "ajattele on vain aivojen toimintaa" (Paavo Riekkinen) tai rinnastamaan ihmisen ja eläimen käyttäytymisen niistä luotujen mallien avulla ja osoittamaan, että kyse on "samasta asiasta" (Ilkka Koivisto).

Aivotutkimuksessa tämä harha on erityisen hyvin esillä, koska kyse on herkimmästä ja vähiten havainnollisesta kohdastamme. Mekanistinen ja naivi materialistinen käsitys ihmisestä on tässä ollut voitokas: ihmisen käsitteelliset toiminnot tulevat rinnastetuiksi niiden alkuehtoina toimivien orgaanisten tapahtumien kanssa. Sitten pyritään vain etsimään sitä uutta "käpyrauhasta", jossa orgaaninen tapahtuma muuttuu käsitteeksi.

Tämä naivi usko olisi ymmärrettävä, jos tutkija olisi jokin muu kuin ihminen itse. Mutta rakennelma alkaa tutkijan arkikokemuksesta, koulutuksesta, käsitteellisestä maailman rakentumisesta, hypoteeseista, ajattelusta ja moraalista ja päättyy kokeelliseen tutkimusasetelmaan. Tässä kokonaisuudessa on vaikea nähdä, kuinka koettu, ajateltu, kokeellisesti rakennettu ja rajattu sekä lopulta tutkimustulos voisi todella paljastaa, että ajattelu on "vain" jotakin.

Hullut tutkijat ovat yhä keskuudessamme ja he muistuttavat enemmän Caligaria kuin Frankensteinia. He eivät luo uutta elämää vaan he yrittävät todistaa, että *suorien* manipulaatiotapojen löytäminen on tärkeää: ei enää hidasta opettamista tai ehdollistamista vaan suoraan synapseihin se, mitä hallitsevat kulloinkin haluavat. He myös "korjaavat" aivojen "virheitä", ikäänkuin olisimme jo saaneet selville, että ihminen on tällaisena oikea ja *valmis*.

Kuka enää lisääntyy luonnollisesti?

Biologismen toinen rivo muoto on puuttuminen ihmisen lisääntymiseen. Erilaisia kemiallisia ehkäisyvälineitä on pidetty ihmiskunnan tärkeimpänä keksintönä. Ne saattaisivat tietenkin auttaa väestöräjähdyksessä, kun uskonnollinen perintemme ei anna meidän edes julkisesti keskustella siitä, miksi väestöräjähdyks on tapahtunut.

Mutta ne ovat tuoneet tullessaan muutakin kuin tämän oudon ratkaisun: ne ovat esineellistäneet lajin tulevaisuuden niin, että uusien lasten syntyminen ei ole enää "ihme" vaan suunnittelutalouden tulos tai sen epäonnistumista.

Tämä on saanut aikaan myös, että tapauksissa, joissa "Luonto ei katso tarpeelliseksi" (sanavalinta on tarkoitukSELLISEN antropomorfinen) joidenkin perintötekijöiden sekoittamista ja jälkeläisen syntymistä, ihminen katsoo "oikeudekseen" silti tuottaa jälkeläisiä.

Kukaan ei ole julkisesti asettunut kysymään, onko eettisesti oikein, että väkisin risteytetään mies ja nainen, jotka eivät luonnollista tietä saa siementä ja munasolua yhtymään tai ainakaan kasvamamaan syntyväksi lapseksi asti. Kuitenkin tässä on kyse erityisen väkivaltaisesta puuttumisesta luonnolliseen lisääntymiseen. Ei tarvitse olla edes darwinisti ihmetelläkseen, kuinka ihminen on alkanut päättää siitä, mikä ennen oli "luonnonvalintaa".

Sama ilmiö näkyy myös hyvin pienten, alle 1,2 kiloisten keskosten hengissäpitämisessä. Seuraukset ovat yleensä hyvin raskaat sekä lapselle että vanhemmille. Mutta tätäkään ei tarkastella eettisenä ongelmana vaikka kyseessä on ihmisen olemassaolon ehtoihin puuttuminen: mitä mahdollisuuksia ihmiselle annetaan tulla itsenäiseksi, itsestään päättäväksi. Manipuloidut halut ja auktoriteetti (puhumattakaan tutkivien lääkäreiden tutkimusaineiston tarpeesta) yleensä määräävät vanhempien tahdon eikä lapsi koskaan ehkä kasva ulos laitostieteestä.

Tämä sopii hyvin yhteen muutenkin näinä samoina aikoina kehittyneen kulutuksellisuuden kanssa: ihminen on kulutustavara, lapsi on tuote, jonka voi tilata tai perua, miten mielii, ja varsinaisen keskeiset tuotteen rakenneosat (solut, geenit) ovat manipuloitavissa kulutusta varten.

Aggressiivisuuden perustako pitää säilyttää?

Tässä keskustelussa tuodaan monesti esille ajatus, että jokainen on kiinnostunut omien geeniensä säilyttämisestä. Tämä biologinen idea liittyy erääseen hypoteettiseen selitykseen, jolla on haluttu havainnollistaa *pakonomaista* tapaa, jolla kaikki pyrkivät lisääntymään. Tätä on tuettu aivan toisesta käsittejärjestelmästä tempaistulla Spinozan aja-

mässä. Esimerkiksi eliniän pidentyminen ja erityisesti sen määrän kasvattaminen (hinnalla millä hyvänsä) on luonnon piirre, jolla on paljon seurauksia. Osa näistä on biologisia (nälänhätä, ravitsemusongelmat laajemmin, medikalisoituminen ja uusien yhdisteiden joutuminen luontoon lääketieteellisuuden ja lääkkeiden kierron kautta), osa puhtaasti sosiaalisia (liikakansoitus ja sen seuraukset). Mutta

tuksella, että jokainen olio pyrkii takaamaan olemassalonsa jatkuvuuden. Näiden kahden hypoteesin väliin jää kuitenkin iso aukko: biologinen tarve ja ontologinen analyysi jättävät huomiotta kulttuurisesti muodostuneet, usein biologisesti epätarkoituksenmukaiset ja ontologisesti väärät ideat, jotka ohjaavat kummankin — niin biologian kuin olemassaoloakin koskevan — toteutumista.

Kokonaan toinen asia on, että ihmisen aggressiivisuus näyttää olevan sidoksissa juuri tähän pyrkimykseen säilyttää itsensä. Mutta hahmotusongelma on tässäkin olemassa. Kyse ei ole yksilön pyrkimyksestä (kuten Spinozan ja ontologian kannalta ehkä ajattelisi) vaan lajin ja sen sosiaalisten hahmojen pyrkimyksestä: heimon, suvun, jonkin kollektiivin pyrkimyksestä. Yksi hyvin myöhäinen ja abstrakti kollektiivi on ollut kansa, jonka kautta suurin osa ihmisten säilytysaggressiivisuutta on kanavoitu.

Yltiöyksilöllisessä ajassamme olemme onnistuneet unohtamaan, että todellisesti yksilöllä ei ole sellaisia piirteitä, jotka ohi lajin (biologiassa) tai ilman sosiaalista koheesiota (kulttuurisesti) määräisivät hänen toteutumistaan. Kukaan ei yksinkertaisesti pysty irtautumaan siinä määrin näistä konteksteista, että alkaisi olla *vain* oma itsensä. Kaikilla piirteillämme on joko lajin tai lauman merkitys yhteys. Tämä ei ole sosiobiologinen huomautus, sillä on mahdollista sanoa, *perustuuko* jokin piirre sosiaaliselle tai biologiselle.

Luonnotonta, perverssiä, ekokatastrofi — ihmisessä?

Neljäs tekijä on edellisestä kumpuava kauhu luonnottomuuksia kohtaan. Vaikka luonnottomuus sinänsä on outo käsite ja ilmiönä mahdollon, käsitteellä on kuitenkin tärkeä kulttuurinen merkitys. Esimerkiksi ekologisessa keskustelussa tulee usein korostetusti esille, kuinka ihmisen harkitsemattomat toimet synnyttävät luontoon tilanteita, jotka muuten eivät olisi mahdollisia. Ihmisen toimet luovat uusia nishejä (koloja, taskuja), joiden ehdot ovat (kokemuksemme perusteella) ennennäkemättömät. Ekokatastrofit näyttävät meille yleensä näissä koloissa vaikka ne koskevatkin aina paljon laajempaa kokonaisuutta.

Eräs havainnollinen esimerkki luonnottomuudesta, jonka ihminen on päämäärätietoisesti todellistanut, on laji nimeltä “koira”. Vaikka dingossa voimme tunnistaa “peruskoiran”, suurin osa koirista on rivoja esimerkkejä ihmisen viisaudesta: kääpiömäisen pieniä, valtavan suuria, lyttynaamaisia, hyvin laihoja, omaan naamaansa tukehtuvia, silmänsä poskelle pudottavia, liian pitkiä omalle selälleen jne. Tämä kauhukammio on malli luonnottomuudesta, joka tepastelee keskuudessamme.

Luonnottomuudet ovat todellisia myös inhimillisessä elä-

osa seurauksista on moraalisia. Moraaliset seuraukset tuottavat ongelmia ihmisyydestä käytävässä keskustelussa: elämisen syyn (the very meaning of life!) painottuminen määrällisiin tekijöihin tulee auttamattomasti esille tässä uudessa tilanteessa.

Kuoleman ja kuoleamisen kokeminen omana kuolemisena hämärtyy myös. Jos ihminen ei kuole omaa kuolemaansa vaan Kenen Tahansa kuoleman, hänen elämänsäkin on ilmeisesti vailla omaa merkitystään. Tämä taas moraalisessa mittakaavassa tuhoaa yhteisöjä sisältäpäin, kuten monet kirjoittajat ovat osoittaneet (alkaen Nietzschestä).

Mistä ihmisen ainutkertaisuus rakentuu?

Ihmisen ainutkertaisuus ja yksilöllisyys ovat ne piirteet, joita katsotaan uhattavan erityisen raskaasti, jos kloonamista käytetään ihmisenkin kohdalla. Tällöin siis oletetaan, että ainutkertaisuudella on ratkaiseva perusta geneeissä tai muissa suoraan biologisesti periytyvissä tekijöissä.

Mutta tälle ratkaisulle voidaan osoittaa vastaratkaisuja: perinteemme ei ole näin kapea.

Biologi vastaa varovasti

Biologi voi huomauttaa, että samanmunaiset kaksoset ovat ainutkertaisia ja yksilöllisiä, koska heidän ympäristönsä on välttämättä erilainen. Se ei ehkä ole kovin erilainen, mutta se ei voi olla täysin samanlainenkaan. Jo nautitun ruoan ja juoman määrä ja laatu vaihtelevat ja tämä tekee eroa biologisesti. Kasvu ympäristön fyysiset eroavuudet ja kaksosten erillisyydet (eivät ole samassa ruumiissa) sekä fyysinen suhde *toisiinsa* luo ainutkertaisuutta ja yksilöllisyyttä.

Ongelmana tässä on, että ihmisen tapa havainnoida ja rationalisoida ympäristöään korostaa samankaltaisia piirteitä (biologin vastaus universaaliprobleemaan) ja jättää vähemmälle huomiolle eroavuudet.

Täysin mitattavissa olevien piirteiden osalta tiedetään, ettei kahta samanlaisella perimällä varustettua olentoa ole olemassa. Raskaus jo jakaa erot ja synnytyään maailmaan lapset kasvattavat eroa joka hetki. Tämän saman voi periaatteessa katsoa pätevän myös kloonin, sillä sillä on oma sikiöaikansa, oma maailmaantulotapansa ja oma kasvamisensa.

Teologi vastaa omalla tavallaan

Uskonnollisissa perinteissämme korostetaan ihmisen ainutlaatuisuuden syynä kuolematonta sielua. Tämä diskurssi edelleen pätee monille. Tässä diskurssissa on vai-

kea ajatella, että fyysisen perimänsä mukaisesti “samanlaiset” ihmiset saisivat perimänsä vuoksi “saman sielun”. On selvää, että jokaiselle löytyy oma sielu ja tämä synnyttää ainutlaatuisuuden ja yksilöllisyyden.

Ihmisen ruumiilla ja sielulla on selvä hierarkia uskonnollisissa perinteissä: sielu määrää ruumista. Sielu on myös erillinen ruumiista, joten koko keskustelu kloonaamisen ongelmasta ei avaudu näissä perinteissä, mikäli annettu uskonnollinen lähtökohta otetaan todesta.

Filosofillakin on vastaus

Sokrates kuvaa Platonin dialogeissa, kuinka eläminen Kreikan kansan jäsenenä Ateenan kansalaisena on tehnyt Sokrateen, jonka hänen oppilaansa ja vastustajansa tuntevat. Samanlaisista ei olisi voinut syntyä muualla. Sokrates vei tämän jopa niin pitkälle, että katsoi menettävänsä juuri ainutkertaisuutensa ja yksilöllisyytensä, mikäli olisi paennut kuolemantuomiota Ateenan ulkopuolelle.

Ihmisen erityisyys syntyy filosofien käsityksen mukaan *elämisessä* syntyvien merkitysten mukana. Vaikka ihmiset periaatteessa ovat melko samanlaisia, he erillistyvät joka hetki, koska kahdella ihmisellä ei voi olla samanlaisia merkitysmailmoja. Jokainen hetki erillistyyttä. Tämä ei koske vain kokemuksia vaan myös unia, toiveita ja haaveita, jotka uudelleenrakentavat yksilön merkitysten maailmaa.

Eettisyys ihmisen ongelmana ja eettisyys sovelletun tutkimuksen ongelmana

Näistä kolmesta vastauksesta paljastuu sama: ihmisenä oleminen on elämistä ja siinä ainutkertaisuutta. Jos näin ei olisi, olisi vaikea ajatella, että ihmisen differentti todella olisi hänen eettinen autonomiansa. Jotta voi olla itse oman oikeansa ja vääränsä lähde, on oltava muista riippumaton ja eri kuin muut.

Tämä on myös ihmisenä olemisen ongelma. Eettisyys on aina hämärtynyt monista syistä: ideologiat, fyysiset defektit, käsitteiden puuttuminen, kokemusten kaventuminen, itse valittu tyyperiys, kuvitellut yhteiset todellisuudet, jaettu valhe ja sadat muut syyt estävät näkemästä, missä määrin ihminen on autonominen ja missä määrin hänen elämänsä on todellakin hänen omissa käsissään. Mutta tämä ei muuta sitä, että jokaisella on kuitenkin sekä taito että mahdollisuus olla oman oikeansa ja vääränsä ratkaisija.

Ihminen ei ole ihminen valintansa mukaan vaan olemuksellisesti: syntynyt ihmisestä ja ihmisyyhteisöön, jonka olennainen toimintatapa perustaa yksilön autonomialle. Ei ole kohtaa, jossa ei joutuisi valitsemaan ja käyttämään universaalia muotoa olevia arvioperusteita: hierarkioita (hyvä, parempi, huono, huonompi), eri konteksteja (missä yhteydessä arvioin), eri

rooleja (minä nyt arvioin). Ihmiskulttuuri toimii näin.

Tämä koskee myös tietämistä ja tutkimista. Tietäminen on myös valitsemista, usein hierarkian ja kontekstin valitsemista. Totuus tai luotettavuus, tiedon haluttavuus tai merkityksellisyys ratkeaa yksilölle näin. Ei ole mitään näistä riippumatonta tietoa.

Niinpä on selvää, että kaikessa tutkimuksessa — myös soveltavassa — on aina jo valittu konteksti, jossa toimitaan, ja hierarkia, joka osoittaa tärkeysjärjestyksen. Nämä ovat eettisiä ratkaisuja ja nämä ohjaavat tätä inhimillistä toimintaa. Jos ratkaisut johtavat kauhistuttaviin tai edes arveluttaviin seurauksiin, koko valinta on ollut väärä.

Erityisesti luonnontieteissä ja siis myös ekologisessa keskustelussa tämä näkökulma on hartaasti peitetty. Ei jokin tutkimuksellisen toiminnan tuotos ole eettisesti arveluttava vaan koko se tutkiminen, jossa tuo tuotos *voi edes* olla tuloksena. Tämä oli selvää Perikleen aikana, myös politiikassa. Mutta me emme tätä näe, vaikka tietee juuri ovat tuottaneet sovelluksina suurimman osan tämän ajan kauhuista. Tiede on politiikkaa, jossa sovellukset seuraavat ideologisista ratkaisuista, joissa eettiset virhearvioinnit jo on tehty.

Miten kysymys kloonaamisen eettisyydestä pitäisi asettaa?

Onko siis kloonaaminen eettinen ongelma? Edellisen perusteella: ei ole.

Mutta:

Kloonaaminen, erityisesti ihmisen kloonaaminen, kyllä antaa syyn pohtia sitä tutkimusaluetta, joka mahdollistaa kloonaamisen. Onko sen synnyttänyt ajatustapa eettisesti hyväksyttävä tai kestävä? Tämä asettaa kyseenalaiseksi kaiken tutkimustyön, joka tehdään segmentoidulla kontekstilla, siis kokeellisin, teennäisin valikoin. Kaikki inhimillinen tutkimustyö, jonka teoria ei ota huomioon, että kyse on ihmisen erityisestä maailmasta, on epäeettistä. Ihminen jakaa maailman käsitteidensä perusteella segmentteihin, luo muun muassa omalle elämälleen outoja nishejä (koloja, taskuja) ja synnyttää kaiken aikaa katastrofeja, joiden todellinen laajuus antaa vain arvata seurauksia.

Kyse kloonaamisen eettisyydestä pitäisi siis ulottaa yleensä luonnontieteellisen tutkimusasetelman eettisyyteen. Kyse ei ole yksittäisestä asiasta, jossa ihmisen erityislaatu (tässä tapauksessa ainutkertaisuus ja yksilöllisyys) on uhattuna vaan koko ajatustavasta, joka on osoittanut tuhansin tavoin epäeettisyytensä. Biologismi elää edelleen yleisenä asenteena ja saa uusia voittoja, jotka hämärtävät, lopulta pimentävät, alkuperäisen herkkyytemme ihmisen kompleksiselle luonnolle.

Jos alamme vastata yksittäisiin kysymyksiin ja niiden eettisiin ongelmiin, emme näe, mikä on ongelma. Ongelma on, että emme enää edes näe.

